

67.

LETNÍ ŠKOLA SLOVANSKÝCH STUDIÍ V PRAZE

Filozofická fakulta Univerzity Karlovy

Mezi gramatikou a slovníkem: konstrukce, kolokace a studium češtiny s podporou webu

Tradičně spočívalo studium jazyka v memorování slovíček a gramatických pravidel daného jazyka. Na jazyk se pohlíželo jako soubor lexikálních jednotek a obecných pravidel jejich spojování. Zvládnutí obojího bylo předpokladem úspěšného osvojení si jazyka. Tento pohled ostatně podporovaly lingvistické teorie od tradičních popisů podle antických vzorů až po strukturalismus či generativismus. Je tomu ale skutečně tak? Jsou lexikon a gramatika oddělenými moduly jazyka? Výzkum jazyka v posledních dekádách stále více ukazuje na to, že mezi slovní zásobou a souborem gramatických pravidel každého jazyka existuje rozsáhlá přechodná oblast, která je charakterizována jak (částečnou) zobecnitelností, která je typická pro gramatiku, tak nepredikovatelností charakteristickou pro lexikální jednotky. Navíc se ukazuje, že tato oblast má klíčový význam pro studium cizích jazyků. Díky pokroku v oblasti korpusové a kognitivní lingvistiky rozumíme tomuto přechodnému pásmu stále více a neustále přibývá i studií v oblasti osvojování cizích jazyků, které se tomuto tématu věnují. V rámci workshopu se na tuto oblast přechodu mezi lexikem a gramatikou podíváme zblízka. Představíme si termíny kolokace a konstrukce, které nám umožňují zachytit taková spojení lexikálních jednotek, která sice respektují určité gramatické zákonitosti jazyka, zároveň však nejsou zcela predikovatelná v tom smyslu, že by se jednalo o naprosto volná spojení slov. Důležitou vlastností těchto lexikálních spojení je také to, že v různých jazycích vypadají různě, a mohou proto působit značné obtíže při osvojování cizího jazyka, a to na všech úrovních pokročilosti. Cílem workshopu je stručně představit možnosti popisu této oblasti mezi gramatikou a slovníkem a zejména ukázat, jak lze s těmito poznatky pracovat prakticky ve výuce i samostudiu cizích jazyků. Představíme si různé webové nástroje, které nám při poznávání této oblasti mezi lexikonem a gramatikou mohou pomoci. Z tohoto hlediska poukážeme na výhody a nevýhody různých slovníků přístupných na webu. Podíváme se na to, jakým způsobem můžeme k těmto účelům využít různé nástroje Českého národního korpusu. Dále si představíme nástroj SkeLL založený na automatické analýze přirozeného jazyka a nakonec si položíme otázku, zda a jak nám v této oblasti může prospět umělá inteligence.

Andrea Hudoušková

Jazyky ji fascinovaly od dětství. Později se o ně začala teoreticky zajímat a prakticky je vyučovat. Lingvistkou a učitelkou češtiny jako cizího jazyka je dnes už více než dvacet let. Učila na několika letních školách, které ji přitahují svou přátelskou atmosférou a jedinečnými studenty. Čekat od ní můžete nejen gramatiku, ale hlavně upřímné zaujetí veškerými otázkami, na které ne vždy zná uspokojivou odpověď. Miluje přírodu, kulturu a lidi. Sama neví, co z toho víc, a tak neustále přejíždí mezi Prahou a venkovem. Z domu nikdy nevychází bez batohu, je optimistická, nadšená a zcela nedokonalá.

Workshop se bude konat 8.8.2024 ve 14:30 v místnosti 217.

LETNÍ ŠKOLA SLOVANSKÝCH STUDIÍ

Web: <https://lss.ff.cuni.cz>, e-mail: lss.praha@ff.cuni.cz